

Izhaja v Gorici vsak
četrtke popoldne.
Velja do konca leta
6 K.
Posamezne številke se
dobivajo v raznih go-
riških trafikah in trgo-
vinah po 30 vin.

GORIŠKA STRAŽA

Inserati po dogovoru.
Naročnina naj se pošilja
na upravništvo „Gori-
ške Straže“ v Gorici,
Gospodarska ulica, št. 4.
Dopisi pa na uredni-
štvo „Goriške Straže“,
Gorica, ulica Orzoni,
št. 31. Rokopisi se ne
vračajo.

Raj je zakrivilo našo bedo?

Potoki solza in krvi so se s sedanjo vojsko razlili po svetu, zlasti po naši ožji domovini — po Goriški. Kdo je kriv tolikega gorja? Ne bomo se bavili tu z onim zlobnim podtikanjem, ki vidi povsod krivdo le pri duhovščini, ki že po svojem poklicu obsoja sovraštvo in krivico. Dovolj hudoben in zasiepljen bi moral biti, kdor bi kaj takega veroval.

Daljni vzroki.

Tudi se ne bomo spuščali v daljne vzroke svetovne vojske in sedanje bede, saj je pač vsakemu jasno, da je klic „proč od Kristusa, proč od Boga“, zamogel tako izbrisati vse sledove pravičnosti in ljubezni do bližnjega. Gotovo je protikrščansko stremljenje, ki se je javilo v grabežljivosti, v nevošljivosti in dobičkaželjnosti, nujno povzročilo napetost med Angleži in Nemci na svetovnem trgu. Materijalizem po eni strani, ki molil zlato tele, in imperijalizem po drugi strani, ki v napuhu posnema padle angele, sta si podala roke in udarila na ubogo človeštvo.

Bližnji vzroki.

A oglejmo si rajši bližnje vzroke, ki nas obmejne Avstrije neposredno zadevajo.

Z zanimanjem smo čitali razprave v delegacijah pred vojsko. Naši ljudski zastopniki, na čelu naš dr. Korošec, so z ostro besedo in s kupom dokazov odkrivali gnjilo razmerje Italije do nas, ta naša zaveznica se je pridno pripravljala in ruvala proti monarhiji. Očitno so naši zastopniki po intencijah pok. prestolonaslednika Frana Ferdinanda zahtevali, naj se naša država pravočasno obrne od nezanesljive Italije in stopi v zvezo s takrat mogočno Rusijo.

Protislovovanska politika.

Ko bi se bilo to zgodilo, bi ne bilo prišlo do svetovne vojske. A naša zaslepljena diplomacija je hotela drugače in se odločila za protislovovansko politiko. Pod tem pritiskom smo pač mnogo trpeli tu na meji, ko se je povsod protežiralo Italijane proti Slovincem. — To stališče vlade je bilo krivično, in vsled tega protikrščansko.

Perfidnost Italije.

Drugi vzrok naše bede na meji je brezdvomno perfidnost Italije, ki je na pritisk brezverskih družb razdrila zvezo z monarhijo in jej zahrbtno napovedala vojsko. Vojske bi bilo že zdavno konec, ko bi ne bila Italija vmes posegla ali ostala vsaj nevtralna. Njej bi se bil nov vir dohodkov odprl, in nam bi domovi še stali, in polja in vinske gorice bi rodile kot v mirnem času svoj sad, ne potepali bi se po svetu kot zgubljeni sinovi...

Italijanska iredenta.

A prišlo je drugače. Z žalostjo moramo pri tem pribiti, da so nam pomagali podirati hiše in teptati naša polja ljudje, ki so bivali z nami v isti hiši, a so vedno gledali čez mejo. Bodimo odkri-

tosrčni in povejmo glasno, da nosi italijanska iredenta na Primorskem veliko krivdo naše bede. Pogled na porušeno Goriško, na neštete kupe grobov, govori pač jasno, da je iredenta — grozen zločin nad ljudstvom. Sokriva pri tem je seveda vlada, ki je v svoji protislovovanski smeri iredenti vse spregledovala, trpela njihova društva, časopise in Legine šole! — Ta sad je zopet zrastle na drevesu, ki ne pozna krščanskih čednosti — zvestobe in pravičnosti!

Brezobzirnost vlade.

Nenadoma je zadivjala vojna vihra s svojo grozoto po naši domovini, in je zapodila nešteto domačih sinov v tujino. Prej imoviti, so se morali kot berači potikati po svetu. Vojska je mnogim vse pobrala. Pustiti so morali svoje pridelke na polju, svoj denar in obleko doma, rešili so le to, kar so imeli na sebi. Ali bi se res ne bilo dalo kaj rešiti?

Pač dalo bi se, ko bi zopet vlada imela več srca in obzirnosti do prebivalstva. Vsaj v začetku maja, ko je Italija svojo zvezo Avstriji odpovedala, bi se bil lahko dal še pravočasno ljudstvu migljev, naj svojo imovino spravi na varno. A nič, in nič! Ravno nasprotno, par dni tik pred izbruhom vojske, so se dajale na merodajnem mestu izjave, da je vsaka nevarnost izključena. Pač pa je vlada skrbno zadnje dni pred vojsko upoklicala mladeniče in može k vojakom, in dala odpeljati vso živino, za ljudstvo pa se ni zmenila, ki je trpelo škode na milijone!

Begunstvo pod absolutizmom.

Napočila je strašna doba begunstva. Na političnem obzorju je zavladal absolutizem, ki je povzročil med Slovinci veliko preganjanje. Iz tega stremljenja si moramo pač razlagati okolnosti, da je vlada razmetala Slovence po nemških pokrajinah, kjer so ž njimi često prav neprijazno ravnali.

Drugim pa, ki so ostali na Kranjskem in Štajerskem, je odtegnila vsako pomoč. Marsikdo je potrosil zadnji vinar svoje imovine — da mu ni bilo treba med drugorodce ali v barake.

Kako po mačevsko je skrbelo vlada za naše begunce bodisi v barakah, bodisi izven njih, bi se dale cele knjige napisati. Ni zastoj ljudstvo plakalo in prišlo do prepričanja, da so hoteli slovenski življenj namenoma ugonobiti. Pribijemo zopet, da je bila kriva naše nesreče brezbržnost in brezsrčnost vlade, ki je stala na svojem absolutističnem stališču.

Barake.

Zastoj so izjavljali naši poslanci kakor dr. Krek, Iv. Rojec in dr. v ministerstvih, da je misel oskrbovanja v barakah nesrečna misel, ki se je sprejela na ljubo nekaterih kapitalističnih podjetnikov.

Barake so jemale našemu ljudstvu svobodo, so bile grobokop dušnega in telesnega zdravja! Tako je vlada podpirala one, ki so za svoj patriotizem največ žrtvovali!

Treba je bilo vse energije dr. Kreka, da so

vlado, ko je svobodnejša sapa zapihala, prisiliti, da je sprejela zakon o begunskih podporah in o ureditvi barak. —

Pomanjkanje ljubezni in pravičnosti pri vladi napram slovanskemu ljudstvu je rodilo neizmerne zla.

Birokratizem pri obnovitvi.

Napočila je doba oprostivne. Sovražnik je moral v begu zapustiti naše pokrajine, in Goričani so se smeli polagoma vračati domov, kjer jih je čakala nova prevara. Pričakovati bi bilo, da se prične sistematično z vso energijo obnavljati Goriška. Toda žal, vlada v svoji veliki skrbi za nas ni postavila niti temelja obnovitve — manjka nam zakon o vojni odškodnini. V Nemčiji so že davno tak zakon sprejeli, in tam obnovitev porušeni krajev z veseljem napreduje. Pri nas pa ni ne zakona, ne delavnih sil, ne materijala. Kar se je do zdaj storilo, je le upostavitve velikega birokratičnega aparata, ki daje razme roma le male podpore. Birokratizem ne bo sezidal Goriške!

Prehrana v rokah kapitalizma.

In pa skrb za prehrano, morda je ta boljša? Je pač taka kakor povsod v državi ali še slabša, in v nekaterih krajih, kakor na Kanalskem in Tolminskem, je pod vsako kritiko!

Vlada je izročila s svojimi predpisi hoté ali nehoté prebivalstvo neusmiljenemu oduštvu in z ustanovitvijo nebrojnih central židovskemu kapitalizmu.

Mililonski dobički v blagajnah central in vojnih dobaviteljev, in pa borna oskrba ljudstva kaže, kako izsesava kapitalizem ljudstvo do mozga. A uprav oduštvu in kapitalizem, ki ni nič drugega kakor malikovanje denarja, je cerkev vedno ostro obsojala. — Prežalostna je ta slika, da bi jo natančneje ogledovali. Zakaj se ni vsa prehrana organizirala potom domačih zadrug, ki so zrastle na zdravem telesu našega ljudstva?

Samopomoč.

Samopomoč, to bi bila še rešilna beseda, a kaj, ko nedostaje delavnih sil, ki jih terjajo zase neizprosen militarizem. A z združenimi močmi ustvarimo prej ali slej potrebne pogoje, da si sami uspešno pomagamo!

Zaključimo. Kdo je kriv naše bede? Razni so vzroki, a vsi slone posredno ali neposredno na protikrščanskem temelju, so izrastki, ki jih krščanstvo obsoja! — Prekvasiti je treba človeško družbo z resnično krščanskim duhom, s pravo ljubeznijo do bližnjega, postaviti temelje države na večno veljavne zakone pravičnosti.

Protikrščanska in protislovovanska smer tira našo državo le v pogubo!

Čenjenim poverjenikom in naročnikom.

Ker so naši ljudje zdaj po svetu raztreseni, nekateri na vojni, drugi še vedno v begunstvu, ker ne vemo za vse, kateri se že ali še nahajajo doma,

V spomin dr. Frančišku Pavletiču.

Dne 10. junija letos je izdihnil v ljubljeni Gorici, njegov sin edinec mu je prihitel zatisnit oči. Dva dni preje ga je zadelo na ulici, ko je prišedši iz Ljubljane, opravljal svoje stanovske posle, dva dni kasneje smo ga pokopali na vojnem pokopališču nasproti kapucinski cerkvi. Pogreb je bil v sedanjih razmerah nad vse pričakovanje časten po številu in odličnosti vdeležencev; knez nadškof in priprost Podgorci, duhovniki in posvetnjaki, uradniki vseh strog in meščani, Slovinci in mnogo goriških Italijanov je izkazalo pokojniku zadnjo čast.

Tudi „Goriški Straži“ je častna dolžnost, da se takoj ob svojem pričetku spomni dr. Fr. Pavletiča, ki je bil ves čas svojega delovanja zvest in požrtvovalen stražar goriškemu Slovincu. Rojen in vzgojen v Podgorci, je poznal že izza prve mladosti nevarnosti, ki preté našemu narodu od tujinstva v narodnem, gospodarskem in pravem pogledu, saj je ravno v njegovi rodni vasi nemško-židovski kapitalizem in italijanska pohlepnost začela se zajedati v naše narodno telo. Vzorno je končal gimnazijo v Gorici in odšel pravoslavje študirat na Dunaj. Kot boren dijak se je moral preživljati s poučevanjem. Prišel je kot domač učitelj v visoke kroge in ž njimi prepotoval vso Evropo. Seznanil se je z jeziki in omiko prvih svetovnih narodov. Koncem njegovih študij ga je zgrabila zavratna bolezen, Dunaj ga je poslal umret domov v Podgoro. Na smrtni postelji se je poročil z zaročenko, ki mu je s skrbno strežbo pomagala do zdravja, da je završil študije. Bil je kot odvetniški kandidat v Gorici, Trstu in Ljubljani. Kot samostojen odvetnik se je naselil v Gorici. Italijanska vojna ga je pregnala v Ljubljano.

Že je premišljal, kdaj se vrne s svojo pisarno nazaj v Gorico; kar ga je zalotila smrt doma. Blaženi nasmeh na njegovem obrazu ob smrti in še dolgo po nji je pričal, kakor se zdi, o njegovem zadovoljstvu, da more izmučeno njegovo truplo počivati v rodni zemlji.

Velik trpin je umrl z dr. Pavletičem. Rojen je bil pod Kalvarijo, po Kalvariji se je vilo pot njegovega življenja. V skromnih razmerah je vzrastle, stiska in beda sta mu bili mladostni družici. Ko jih je zmogel, zalezovala je bolezen njega in njegovo družinico, skrb zanjo mu je zgodaj redčila in belila visoko teme. Vendar je bil nasproti vsem vedno vedrega lica in dobre volje, svojih nadlog ni nosil na prodaj, svojim bolim ni iskal utehe pri ljudeh.

Bit je, ne navzlic svoji globoki in vsestranski izobrazbi, marveč prav radi nje, globoko, da, prav otroško veren. Opravljal je vestno in vneto vse verske dolžnosti in se vdeleževal verskega življenja. „Sub specie aeternitatis“, z vidika v večnost si je uredil življenje doma v družini, poslovanje v pisarni, delovanje v javnosti, občevanje s prijatelji. Kot ljubeč in nad vse skrben soprog in oče je noč in dan posvečal vse, kar je zmogel, svoji družini. Kot odvetnik je užival neomejeno zaupanje radi svojega obsežnega in temeljitega znanja in radi tankočutne vestnosti. Vsakdo je bil zadovoljen, ako je dr. Pavletič sprejel njegovo zadevo kot pravni zastopnik, ker je imel že s tem neko jamstvo za ugodno rešitev. Vsakdo je bil tudi srečen, ako mu je bil dr. Pavletič prijatelj. Nežen in dobrosrčen po svoji naravi, izredno naobražen in v življenju vseh družabnih krogov izlikan, je bil pokojnik vsem duhovit družabnik, ljub znanec in mnogim drag in ljubljjen prijatelj. Vedno je imel odprto srce in darežljive roke za vse narodne potrebe, nikdo ni iskal pri

njem pomoči zaman. Le malokdo slutiti, koliko gmotnih in duševnih darov je sipalo dr. Pavletičevo srce skrivaj med vse, ki jih je videlo v bedi in stiski.

Nikdar in nikomur ni skrival a tudi usiljeval svojega prepričanja, prijatelji in somišljeniki so se s ponosom sklicevali nanj, nasprotniki so ga spoštovali; sovražnika menda ni imel nobenega. Kot dijak na Dunaju je bil med ustanovitelji „Danice“ in urednik „Zore“; z mladeniškim navdušenjem se je vdeleževal javnega življenja na Goriškem, in da ni njegova bolehnost prekrizala iskrenih želj in načrtov Slov. Ljudske Stranke na Goriškem, imel bi bil odločilno vlogo v naši politiki. A njega ni več! Dosluden in kremenito značajan v načelih, a hkrati mehak je bil in dober, kakor njegov prijatelj in naš vzornik dr. Janez Krek. Tako dober, da je smel kakor pri Kreku vsakdo grešiti poljubno na njegovo dobroto in potrpežljivost, saj je bil prepričan, da se da premagati svet z dobroto in potrpljenjem!

Napočila je na Goriškem doba, ki bi bila po dr. Pavletičevem okusu in srcu, doba vzajemnega in sporazumnega dela za narodovo, svobodo. Nebo je hotelo, da je preminil ravno v svitajoči se zarji te velike dobe. Velika je vrzel, ki zeva po njegovi smrti v naših gorjskih vrstah, zaman se oziramo po namestniku, ki bi dosegal dr. Pavletiča po vrlinah, zmožnostih in vstrajni vnemi za vse dobro. Velika je naša bol, a teži nas nekoliko zavest, da je našemu ljubemu pokojniku — bolje.

Dal Bog, da nam poklicana roka napiše življenjepis, ki bo dostojen in vreden spomenik nepozabnemu dr. Pavletiču in vabljev vzor nam in našemu naraščanju!

DRAB.

zato smo prvo številko „Goriške Straže“ poslali na deželo v večjih zavitkih na duhovske urade, ki naj bi med svojimi ljudmi naš list razširili in nam nabrali naročnikov. Prosim, naj se vsak naših gospodov potrudijo, da liste oddajo in nam naznani listo naročnikov, katerim bi list potem posebej pošiljali. Ob enem naj poberejo in nam določijo tudi naročnino, ker po tretji številki ustavimo pošiljatev lista vsakemu, ki bi ga ne bil plačal. Stroški so danes preveliki, da bi mogli pošiljati list dalje brez naročnine. Ker bo list naše ljudi v vsem poučeval in jim šel v vseh zadevah na roko, zasluži, da se povsod razširi in da ga ima vsaka družina. Kdor bi ne bil lista osebno prejel, naj nam pri sedanjih razmerah, ko so nam bivališča še neznana, tega ne zameri in naj naznani svojo naročitev lista pri upravi „Goriške Straže“ v Gorici, Gosposka ulica, št. 4.

Za obnovitev Goriške.

Za našo zemljo.

Lepa in rodovitna je goriška dežela z divno vipavsko dolino, krasno goriško okolico, s cvetočimi Brdi, s solnčno kraško planoto in s poezije polnimi gorami — s prekrasnimi konci julijskih planin in dolin, kjer je Gregorčičev planinski raj z grmečimi slapovi nad zelenomodro Sočo — planinsko hčerko. Tu raste najlepše in najokusnejše sadje in grozdje, tu so najdragocenejši poljski pridelki, ki se izvažajo po vsej Evropi. Trg v Gorici in briški trg v Krminu sta znana po vsej Avstriji in Nemčiji.

In v tej prekrasni deželi prebivaš ti, drago slovensko ljudstvo, ki si bilo polno veselja in navdušenja za delo in za napredek, ki si pa sedaj upognjeno pod silnimi udarci, ki so prišli nad te. Po tvojih zlatih poljih, travnikih in vinogradih ne slišimo več tvojega vriskanja in petja, tvoji domovi samevajo v tužnih razvalinah. Tvojo lepo zemljo je vojska opustošila. Neverjetno a resnično je, da moramo obnoviti ne-le hiše, njive in vinograde, ampak tudi zemljo samo. Naša zemlja je vsa prerita, pomešana z gruščem in železom, na mnogih krajih tudi z opasnim strelivom. Koliko truda bo treba, da se ta zemljica obnovi in postavi spet v prejšnje stanje! Vsega tega pa se ne smemo plašiti. Ob svojem času bomo želi. Vsi na delo za ta lepi košček jugoslovanske domačije!

Z namenom, da bi naše ljudstvo podučili, kako je treba pravilno postopati pri delu za obnovo, naj podamo tu nekaj navodil, ki naj si jih vsi zapomnijo.

Prošnje za brezobrestne predjume za obnovo polja, travnikov in vinogradov naj vsakdo napravi na namestništvo, na oddelek za obnovo goriške dežele v Gorici po tem le vzorcu: Podpisani . . . , ki stanujem v . . . , prosim, naj se mi dovoli: 1. brezobrestni predjume za obnovo njiv in travnikov v obsegu . . . v kat. občini . . . parc. št. . . . 2. brezobrestni predjume za obnovo zelenjadnega polja v obsegu . . . v kat. občini . . . parc. št. . . . 3. brezobrestni predjume za obnovo vojni poškodovanih vinogradov v obsegu . . . v kat. občini . . . parc. št. . . . Prosim za obnovo brezobrestni predjume v skupnem znesku . . . K. Podpis.

Prošnje naj domače županstvo potrdi t. j. domače županstvo naj izjavi, da so navedeni podatki resnični.

Namestništvo daje sedaj te-le brezobrestne predjume: 1. Za obnovo opustošenega polja in travnikov po 100 K za vsako njivo. Podpora treba vrniti z dohodki žetve. 2. Za opustošeno zelenjarno polje po 700 K za njivo, ako obsega polje le do 10 njiv zemlje, na večjem obsegu pa po 500 K za njivo. Podpora treba vrniti z dohodki letnih pridelkov. 3. Za opustošene vinograde po 1600 K za njivo. To posojilo bo treba v 20 letih vrniti. Prvih 5 let je posojilo brezobrestno, v zadnjih 15 letih je plačati 2%.

Vse te predjume bomo lahko vrnili tudi z odškodnino, ki jo bomo dobili za škodo, ki nam jo je povzročila vojska, ko sprejme državni zbor ta zakon.

Dalje naznanjamo, da oddaja namestništvo v Gorici poljedelske stroje, orodje, izven dežele kupljeno živino za uprego in rejo, krmila itd., pri čemer dovoljuje popust do 33% in zahteva za ostalo svoto pet let le 3% obresti. Kmetiskim malim posestnikom, ki so vsled vojne vse izgubili, se dajejo še večji popusti oziroma se jim prepuščajo stroji in orodje brezplačno. Tudi umetna gnojila in semena se prepuščajo do letine brezplačno.

Kdor bi si te reči sam preskrbel, na pr. kdor bi živino sam kupil izven dežele, dobi iste popuste, ako se s tem skaze pred namestništvom. To priporočamo zlasti glede živine, ki naj si jo skuša vsakdo sam pridobiti izven naše dežele, kajti brez goveje živine ni mogoče opraviti v poljedelstvu nič.

Poleg tega daje vojno-kreditni zavod poljedelcem posojila za obnovo zemljišč po 3% obrestne mere, ki se sme tudi popolnoma spregledati. Ne bojmo se tega posojila. To posojilo je kakor podpora, ki jo dobimo od namestništva. Vrnili je bomo z vojno odškodnino o svojem času.

Kvišku tedaj, poljedelci! Poslužite se sredstev, ki se ponujajo za prvo silo, da obnovite opustošeno zemljo, ki nas je prej tako dobro preživljala in redila.

Pred vsem pa priporočamo, naj nihče ne prodani pedri naše zlate jugoslovanske zemljice tujcem!

Cesa nam je treba?

Na občnem zboru S. K. S. Z. v Ljubljani dne 10. t. m. je naš rojak g. Rejec Anton, župan v Šebreljah, razvil prav lepe misli in stavil potrebne predloge glede obnove naše dežele in njene gospodarske in kulturne povzdige. Iz njegovega govora navajamo naslednje:

„Da bi se naša dežela povzdignila, je potreba v prvi vrsti, da se podeli ljudem hrane, brez hrane ne more nobeden delati; te pa pri nas ni, po večjem je vsa dežela vničena in ne more sosed sosedu prav nič pomagati, ker sta gledé hrane oba enako bogata, to je, da nobeden nič nima. Vidi se naše ljudi, ki gredo po dan hodá z nahrbtniki iskat kaj hrane v Benečijo in na Kranjsko, da bi preživeli sebe in otroke, kar jih je še ostalo živih iz časa vojne. Semena smo dobili zelo malenkostne množine in večino še isto prepozno, tako da pridelek tega leta ne bo nam pomnožil hrane.

Drugo za povzdigo naše dežele je potrebno, da bi gospodarji prišli domov, za stalno oproščeni od vojaščine; le gospodar sam, ki ljubi svoj dom, bode tudi z delom zopet istega popravil. A v tem oziru je še jako slabo; znani so mi slučaj, da so gospodarji velikih posestev, ki so jim vničena vsa poslopja in polje, vložili prošnje za oproščanje že v začetku tega leta, a iste dosedaj še niso rešene.

Potreba je v našo deželo uvoziti za sedaj velike množine materijala in pa takoj začetni graditi opekarne in apnenice v naši deželi; brez materijala ni mogoče misliti na zidanje, ker istega sedaj doma ni prav nič.

Ne pomaga pa nam nič, da se materijal dovozi po železnicah, ako se nam potem ne dajo na razpolago potrebna prevozna sredstva; živine za prevoz nimamo, privatnega avto ni nobenega, in ako vlada ne da potrebnih sredstev za prevoz, je delo nemogoče.

Tudi je potrebno sedaj, ko so nekatere vasi popolnoma porušene, gledati na to, da se hiše za stanovanje ljudi sezidajo pravilno tudi v zdravstvenem oziru; poskrbijo naj javne oblasti, da bodo novo sezidane hiše zračne in suhe, kajti ljudstvo, ki je toliko prestalo naporov in lakote, si bo še v zdravih stanovanjih le težko kaj zdravila ohranilo.

Nadalje pa je potrebno, da se Goriška dežela oprosti rekvizicij njenih pridelkov, ker istih sploh ni mogoče vpoštevati, takó so malenkostni. Za sedaj so napovedane rekvizicije sena in slame, kar je nezaslišano; ljudje so v hudi lakoti in pomanjkanju pokosili to seno, katerega bo še za prerojo domače živine zelo malo, in sedaj pa naj se nam vzame še ta malenkost.

Da se obvaruje naše ljudstvo pogina in da se obnovi naša dežela, je zato potreba:

1. Dati ljudem dovolj hrane, da ne bodo tako stradali kakor sedaj, ker večina občin ni dobila nobenih živil že več mesecev. Na osebo naj se daje 1 kg sladkorja vsak mesec, ker v deželi ni skoraj nič mleka.
2. Oprosti naj se posestnike in edine sinove posestnikov vojaške službe v svrhu poprave njihovih domov.
3. Preskrbi naj se od strani vlade potrebni materijal za stavbe.
4. Dajo naj se na razpolago potrebna prevozna sredstva za aprovizacijo in dovoz stavbenega materijala na lice mesta.
5. Gleda naj se pri gradbi poslopij, da se zgradijo zdrava stanovanja za ljudi.
6. Oprosti naj se dežela vsake rekvizicije pridelkov.

Ko bode vse to vsaj deloma izvršeno, čaka našo deželo še drugo ogromno delo, in to je izobraževalno delo. Koliko otrok je, ki že približno 4 leta ne obiskujejo nobene šole, pač pa so bili v vednem stiku z vojaštvom. Koliko je bilo prej izobraževalnih društev, ki po večjem nobeno nič ne deluje, koliko je bilo mladeniških organizacij, katere sedaj nimajo članov, ker so fantje v vojni, koliko rajfajznovk je moralo radi vojne prenehati z delovanjem, — vendar vse to bo potreba nazaj vpostaviti in še z večjo vneto začetni delovati, da bi se vsaj nekaj zamujenega popravilo.

Zato naj se najprej pomaga naši Goriški, da se povzdigne iz sedanje grozne bede in se reši nas popolnega pogina, potem naj se vpostavi pri nas zopet izobraževalno delo na najširši podlagi, ker le z največjim trudom in požrtvovalnostjo bomo rešili Goriško pogina in tujcev.“

Narodni Svet in naše narodno gospodarstvo.

Narodni svet je sklical dne 7. septembra 1918 prvo sejo Gospodarskega sveta, ki se je vršila v glavni dvorani magistrata ljubljanskega. Predsedoval je g. dr. Anton Korošec.

Glede obnove akcije za Goriško se je po stvarnem razmotrivanju sklenilo, da se ustanovi v Gorici pisarno, ki ima dajati slovenskemu ljudstvu vse vrste informacij, zlasti pa pripomoči, da se mu čim preje dovolijo posojila, ki jih je vlada določila za obnovo Goriške, da se takoj izplačajo zaostale odškodnine za vojne datave in da se nakažejo podpore, ki jih je določila vlada za vojno oškodovane. Tej pisarni imajo biti na razpolago tudi tehnične moči. Pisarna naj skrbi zlasti tudi za pouk eventualno s predavanji po raznih krajih, da se ljudstvo posluži v največji meri vseh javnih obnovnih akcij.

Pokrajinski odsek se bo nadalje brigal za kmetijsko kulturno obnovo zlasti za preskrbovanje s poljedelskim orodjem in drugimi potrebščinami. Posebno pozornost bo obračal na stavbeno obnovo. Treba giedati, da se združijo v to svrhu vsi zmožni obrtniki, zlasti pa obrtniki na Goriškem.

Ker je vse obnovno delo zavisno od oprostive delavnih moči in od aprovizacije, se naprošajo vsi činitelji, naj tema dvema vprašanjem posvetijo vso pozornost. Pozdravlja se misel, da se osnuje slovenska aprovizacijska centrala. Pri tem naj se posebno gleda na aprovizacijo obrtnih podjetij, ki se bavijo z obnovo.

Gospodarski odsek je nadalje temeljito razpravil o aprovizačnih razmerah v naših deželah ter iskal sredstva, kako odpomoči bedi posebno na Primorskem. Po dolgi stvarni razpravi se je sklenilo, da se ima ustvariti organizacija, ki bo lajšala položaj gladojučim okrajem in slojem.

Za sedaj se smatra, da so potrebni nujne pomoči sledeči krogi: slovensko prebivalstvo na Goriškem, v Trstu in Istri, nadalje dijaštvo in slovensko delavstvo v industrijalnih krajih. V to svrhu se bodo nabirale denarne podpore in živež, in posredoval nakup živil po prednostnih pogojih. Skrbelo se bo posebno za gladojuče in predvsem za mladino.

Da se more nakupiti nekaj živil pri nas in drugod za Primorsko in za slovensko delavstvo, se osnuje nakupna posredovalnica v primerni pravni obliki. Ta organizacija naj prične takoj z delom.

Vojna poročila.

Po težkih bojih preteklega tedna so se vršili minule dni na vseh bojiščih le manjši boji.

Na jugozapadnem bojišču so Italijani še precej počivali, potem ko so bili ob svoji novi ofenzivi doživeli občuten poraz na asijski planoti in v oddelku med Brento in Piavo. Vsekako pa je pričakovati, da zopet kmalu pričnejo s svojo ofenzivo, s katero bi hoteli prodreti naše trdne postojanke. Včerašnji napadi italijanskih in francoskih čet so bili odbiti.

Na zapadnem francoskem bojišču pri Cambrai in St. Quentin vlada precejšen mir. Mnogi tisoči padlih vojakov pokrivajo bojišče pred sigfridsko črto. Zadnji boji spadajo med najhujše, kar se jih je bilo na tem bojišču. Sigfridska črta je prvi veliki sovražni naval vzdržala, in Nemci upajo, da odvrnejo vse nadaljne napade. Včeraj so dobili nazaj nekaj jarkov, ki so jih bili v zadnjih bojih zgubili. — Nemška trdnjava Metz je bila obstreljevana iz dolgega sovražnega topa. Oddal je kakih 40 strelcov, a je nato kmalu utihnil in se oddaljil. Na mesto Mainz in Stuttgart so sovražniki metali bombe. Poškodovali so eno cerkev in ubili nekaj ljudi.

V Macedoniji so Bolgari ustavili napade združenih Francozov, Srbov in Grkov. Le v okraju severovzhodno od Monastira so bili Bolgari nekoliko potisnjeni nazaj.

Šole v Gorici.

Staršem! V kratkem se otvorijo šole v Gorici. Dolžnost vsakega zavednega Slovenca in vsake zavedne Slovenke je, poslati svoje otroke v slovenske šole. Moti se, kdor misli, da se bodo njegovi otroci v tuji šoli lažje priučili tujim jezikom. Podlaga učenju tujih jezikov je temeljito znanje materejnega jezika. Dajte svojim otrokom to podlago in potem se bodo z lahkoto učili tujih jezikov, ako jih bodo potrebovali. Slovenci! Dovolj smo hlapčevali tujcem, dovolj naše sveže krvi nam je izpilo tujinstvo. Ni jeden otrok naj se nam več ne izgubi! Bodimo vredni matere Jugoslavije, ki bo rabila cele može, izobražene v domačem duhu! Geslo je: Slo, venski otrok v slovensko šolo! — Slovenski šolski odsek.

Goriške srednje šole. — Pričetek novega šolskega leta je tu. Tudi otroci nesrečne goriške dežele bi po štirih dolgih letih radi šli k šolskemu vpisovanju, a njihove šole so še vedno zaprte. Govori in zagotavlja se, da se otvorijo v začetku oktobra, toda če vemo, kako so dosedaj napredovala obnovitvena dela, moramo po silni biti v tem pogledu veliki neverni Tomaži. Prostori v Velikem semenišču v Semeniški ulici, kjer bo nameščena slovenska državna gimnazija, se sploh še ne popravljajo, v prostorih v ulici proti soškemu mostu, ki so določeni za italijansko realno gimnazijo,

pač pa se pridno dela v poslopiju, kjer bosta nastanjeni nemška realna gimnazija in nemška realka. Prostori za slovensko moško učiteljsko v S. Gregorčičevem domu in za slovensko-italijansko žensko učiteljsko v šoli „Frinta“ v Codellijevi ulici bi se dali hitro prirediti za šolske potrebe. Poklicani faktorji zatrjujejo, da bo vse pravočasno v redu. Upajmo! Toda do 1. oktobra je komaj par dni. Poklicani faktorji tudi obljubujejo, da bodo pravočasno otvorjeni konvi ti, v katerih dobé dijaki brezplačno stanovanje, hrano, obleko in vse šolske potrebščine. Konvikt za slovenske učiteljske kandidate bi bil v Slovenskem sirotišču, za kandidatkinje v vili „Engel“, za gimnazijce pa v slovenskem Alojzijevišču. Italijanske gimnazijce bi sprejeli Salezijanci, kandidatkinje pa Uršulinke. Vrhovno vodstvo vseh konviktov bi imel ravnatelj Žnideršič. Če se vse to uresniči, bo napravljeno lepo, plemenito in nujno potrebno delo, in državna uprava se vsaj nekoliko oddolži deci onega ljudstva, ki je v tej vojni razmeroma največ trpelo in žrtvovalo. In če je državna uprava vzdrževala v Gradcu, na Dunaju in v Kromerizu konvikte samo za italijanske dijake begunce, zakaj naj bi jih ne v Gorici za italijanske in slovenske? Vsi ti načrti so jako lepi, dobro mišljeni in izvršljivi, toda pokazati bo treba kmalu dejanj, da dobi prebivalstvo zaupanje in da se njegova deca reši velike nesreče duševne nekulture. Vse posle, ki se

tičejo obnovitve srednjih šol, vodi dež. šol. nadzornik dr. Traversa, ki ima svoj urad v ulici Contavalle 2, I.

Ravnateljstvo c. kr. ženskega učiteljskega v Gorici (ulica Codelli št. 16, Scuola Frinta) naznanja, da se pouk na tem zavodu prične meseca oktobra tega leta. Prosilci naj naznačijo svoje ime s točnim naslovom, leto in kraj rojstva, letnik učiteljskega, oziroma vadnice, v katerega želijo vstopiti, in narodnost. Obenem morajo prositi za brezplačen sprejem v konvikt, ki pa je namenjen le Goričanom, ki so uživali državno begunsko podporo. Začetek šolskega leta itd. se isto tako pravočasno razglasi po časopisih.

C. kr. slovenska državna gimnazija v Gorici se otvori meseca oktobra. Dan vpisovanja in sprejemnih ter drugih izpitov se naznani pozneje. Dopisi naj se pošiljajo na naslov: C. kr. slovenska državna gimnazija v Gorici. —

C. kr. drž. realka v Gorici. — Šolski pouk prične v mesecu oktobru, ko bodo izvršene poprave poslopja nemške gimnazije. Učenci, ki žele vstopiti v realko ali pa v laški oddelek pripravljalnega razreda, naj se oglasijo po dopisnici do 1. oktobra 1918 pri ravnateljstvu tega zavoda v ulici Stračice 38. Goriški begunci se obenem lahko priglasijo glede vsprejema v dijaški konvikt. Čas vpisovanja in sprejemnih izpitov se razglasi pravočasno.

Vpisovanje v šole „Šolskega doma“ v Gorici, in sicer v vse razrede, (tudi obrtne šole) ki jih je vzdrževalo društvo pred vojno, se bode vršilo v „Novem domu“ od prihodnjega tedna dalje vsak ponedeljek in četrtek od 8—9 ure zj.

Stariši! Vpišite takoj svoje otroke, da bo mogoče te šole s 15. oktobrom t. l. otvoriti. Vpišejo naj se vsi otroci, da se bo videlo, koliko je učenec in učenka, da se potem določi koliko razredov se otvori. Šolski prostori so že pripravljani.

Ženska obrtna šola, ki je bila v „Novem Domu“ se namerava otvoriti meseca oktobra in sicer zopet v „Novem Domu“. Ko bodo priprave za to gotove, se bodo čitatelji o tem obvestili. Ženska obrtna šola, ki se je nahajala v Brucku ob Litvi, se je nameravala preseliti v Gorico že z začetkom šolskega leta, pa se je za ta čas vsa stvar zavlekla.

Politične novice.

Sovražne države so odklonile avstrijsko ponudbo za pogajanja o miru. Prvi je odgovoril Balfour, angleški zunanji minister, za njim Clemenceau, francoski ministerski predsednik, in konečno je glasno za Ameriko odgovoril ameriški državni tajnik Lansing. Ameriški odgovor velja za odgovor vseh naših nasprotnikov. In Amerika pravi, da je že večkrat in popolnoma jasno naznanila pogoje, na katerih temelji je pripravljena, pečati se z mirom. Gre zato, ali Avstrija in Nemčija te pogoje sprejmeta ali ne. Tukaj ni nobenega razgovora, ali udati se ali pa vojskovati se dalje. Zastopniki nasprotnih nam držav so odbili našo ponudbo za mir kot neodkritosrčno in menijo, da hočemo med zaveznički napraviti le zmedo in se odtegniti vojaškemu obračunu, ki se je začel na bojiščih. In tako gre vojna dalje, in dalje se pretaka kri in se množi gorj človeško! Kako dolgo pač še?!

Jugoslovansko vprašanje. — Jugoslovansko vprašanje stoji danes v naši državi v ospredju, po zaslugi Nemcev in Mažarov je to vprašanje postalo mednarodno. Listi polnijo svoje predale o nas. Če pogledamo, kako je bilo pred letom in danes, tedaj nam je jasno, da je uresničenje majniške deklaracije gotova stvar. Tukaj odklanjamo tudi mi vsak kompromis, vsako glihanje o tem našem življenjskem vprašanju. Ali Jugoslavija ali smrt, to je naše geslo. Ni je več sile, ki bi nas odvrnila od naše življenjske zahteve po svobodi. Mi hočemo biti svobodni v samostojni Jugoslaviji, ki bo družila Slovence, Hrvate in Srbe pod habsburškim žezlom. Veliki čas zahteva, da smo edini, da v edinstvi prekrizamo vse načrte Nemcev in Mažarov. In edini moramo biti ne samo Jugoslavlani, ampak vsi Slovani monarhije.

Italija pripoznava Jugoslavijo. Italijanska vlada je naznanila vladam sporazuma, da se strinja s pokretom jugoslovanskega naroda za združitev in osamosvojitve.

Poljska za zvezo treh bratskih narodov. — V Tarnovem je zboroval zbor poljske ljudske stranke, ki je s svojimi 26 poslanci najmočnejša skupina v Poljskem kolu. Na tem svojem shodu je zbor poljske ljudske stranke sprejel naslednjo resolucijo: „S polnim priznanjem se pridružuje zbor akciji neodvisnih poljskih poslancev, katere namen je utrditi zvezo Poljske z bratskimi narodi, jugoslovanskim in češkim, tako za sedaj kakor v bodočnosti, in poziva vse neodvisne poljske poslance, naj bi poglobili in razširili to zvezo z bratskimi narodi. Zbor konstatira, da poljski narod z ogorčenjem zavrača prizadevanje večine Poljskega kola za sestavo nemško-poljske parlamentarne večine proti slovanskim narodom, da tako zaduši njihovo narodno stremljenje in napravi uslugo avstrijski vladi.“ Pozdravljamo od srca to gibanje narodnih poljskih krogov za uresničenje bratstva med poljskim, češkim in jugoslovanskim narodom. V združenju in edinstvi vseh slovanskih plemen nam je zagotovljena zmaga in skupna svoboda.

Narodni svet in mirovno vprašanje. — V seji predsedstva Narodnega sveta, ki se je vršila 16. sept., je bilo sklenjeno naprositi Jugoslovanski

klub, da naj se zastavi za to, da državni zbor predvsem razpravlja o mirovnem vprašanju. Ta točka naj se postavi kot prva na dnevni red prihodnje seje državnega zbora, ki je sklican na dan 1. oktobra.

Avstrijski državni zbor se snide dne 1. oktobra. —

Zgube Italijanov v sedanji vojni. — Italijanski finančni minister, ki je pred kratkem obiskal London in Pariz, je sporočil rimskemu dopisniku lista „Times“, da znaša zguba Italijanov na mrtvih in ranjenih, ki se več ne povrnejo na vojno, 1,350.000 mož.

Samostojna armada in jugoslovansko vprašanje. — Iz Budimpešte poročajo 17. t. m.: Dr. Wekerle hoče v parlamentu osnovati veliko enotno večino. Njegov program ima dve glavni točki: rešitev armadnega vprašanja v mažarsko-narodnem smislu in rešitev jugoslovanskega vprašanja.

Trimesečno premirje. — Zveznemu svetu se je stavil predlog, naj se vsem vojskujočim državam predlaga trimesečno premirje, da se izvolijo iznova vsi parlamenti. Zvezni svet bo razpravljal o predlogu.

Goriške novice.

Starejšinstvo občine Čepovan na Gorškem se je v svoji seji dne 8. septembra t. l. soglasno izjavilo za majniško deklaracijo, za ujedinjenje Jugoslovancev pod habsburškim žezlom.

Proti goriškemu okr. glavarstvu se čimdalje bolj množe pritožbe, da vse delo zaostaja. Razmere so že kričeče! Cele trume strank čakajo pred vrati po dneve in dneve, ne da bi kaj opravile. In to po večini žene in matere! Koliko dragocenega časa zgube po nepotrebnem, ko jih doma čaka čez glavo nujnega dela! Po uradih pa leže mesece in mesece kupi nerešenih prošenj za begunsko ali vojaško podporo ali za vojaško oprostitev itd. Tako ne more in ne sme iti več dalje! Vemo dobro, da se je delo na glavarstvih vsled vojnih razmer silno pomnožilo. Vemo tudi in vpoštevamo, da malemu številu uradnikov pri najboljši volji ni mogoče ogromnega dela zmagovati. A vendar povzdiguje glas po odpomoči v imenu trepečega ljudstva. Apeliramo na c. kr. namestništvo, naj nemudoma nastavi na glavarstvu zadostno število delavnih sil. Če se je za Celovec kar 1200 komisarjev le za nabiranje mleka oprostilo vojaščine in nastavilo, kdo bo veroval, da ni mogoče dobiti za Gorico le nekaj več sposobnih močij!? Treba je le dobre volje. Če bi ta opomin ne pomagal, bo treba zaropotati v državnem zboru! —

Sprejemi pri cesarju. Dne 13. t. m. je cesar v avdienci sprejel goriškega deželnega glavarja msgr. dr. Faiduttija, potem prednico uršulink v Gorici č. m. Sablich, katero je tudi cesarica sprejela v krogu svojih otrok. —

Poroka. Poročil se je v Št. Lenartu pri Veliki Nedelji goriški odvetnik dr. Franc Irgolič, sedaj računski praporščak, z gospo Marico vd. Ofner roj. Zorko iz Maribora. —

† **G. Andrej Pližanc,** bogoslovec goriškega osrednjega semenišča za tržaško škofijo je v zorni mladosti umrl dne 14. t. m. v Rojanu pri Trstu. Pobrjala ga je sušica. Pokojnik je bil zelo nadarjen, marljiv in vzgleden mladenič. Še pred par tedni je bil v Gorici ter je napravil z izvrstnim vspehom še nekatere izpite za drugi tečaj. Naj v miru počiva!

† **Avugst Zorn,** bivši uradnik pri deželnem odboru v Gorici, dodeljen c. in kr. dopolnilnemu vojaškemu poveljstvu v Trstu, je po kratki boleznici za pljučnico izdihnil v najlepši moški dobi jedva 32 let star. Avg. Zorn je bil rojen v vipavskem Križu kot sin tamkajšnjega nadučitelja Ivana Zorna, ki se je bil pozneje preselil v Vrtojbo. Bil je jako priden, natančen in vesten uradnik, kar nam spričuje pohvalno pismo, katero je pisalo c. in kr. dopolnilno okrajno poveljstvo njegovi soprogi g. Marici Zorn, ki biva kot begunka v Metliki. Šel je na roko vsem vojakom sploh, a še posebej slovenskim, katerim je rad pripomogel, da so dobili vojaški dopust; zato bodo marsikateri vojaki-Slovinci zelo pogrešali v pisarni v Trstu tega vrlega slovenskega vojaškega uradnika. Zapušča vdovo in tri otročiče v starosti 3 do 7 let. Ostali rodbini naše iskreno sožalje.

Slovensko sirotišče v Gorici je vsled vojske močno trpelo. Sedaj se popravlja. Želeti bi bilo, da bi se zanimanje za to ustanovo poživilo, ker število sirot, udov in drugih potrebnih narašča. Skrbimo za svoje ljudi, ki stradajo in potrebujejo naše pomoči. Nekateri žele, da bi se dobrodelno delo pri nas postavilo na široko podlago, kakor na pr. na Kranjskem društvu „Dobrodelnost“. Vsem tem odgovarjamo, da je „Slovensko sirotišče“ društvo, ki ima po pravilih prav tako obširen delokrog kakor društvo „Dobrodelnost“ ali Vincencijeva družba. Po pravilih mora društvo „Slovensko sirotišče“ skrbeti ne-le za otroke, ampak tudi za odrasle, ki so ubogi in pomoči potrebni in sicer ne-le v Gorici, ampak v celi naši deželi. Prosimo torej vse dobromislečce, naj pristopijo k društvu in naj začnejo spet nabirati mile darove. Mi prispevamo sicer za vse mogoče dobrodelne namene na svetu, a reči moramo, da ni v tem oziru nikjer večje potrebe ko v slovenskem delu goriške dežele. Pridite nam na pomoč!

Vodstvo „Slov. sirotišča“.

V Cerknem so o priliki birme priredili birmanci v dvorani „Gospodarskega doma“ prijetno zabavo z deklamacijami, petjem in igro „Čar gozda“. Priveditev je počastil tudi prevzvišeni g. knez nadškof, ki se je o vseh točkah pohvalno izrazil. Čestli-

tamo g. Fr. Bevku za lepe proizvode njegovega pesniškega duha! Velika zasluga za sijajno prireditev gre g. učiteljici Milki Mesar in g. Gabrielu Bevk. Čisti dohodek znaša 1100 K, ki se razdeli v dobrodelne namene. — V nedeljo se je veselica z dobrim vspehom ponovila.

„Goriško Stražo“ so — kakor prihajajo glasovi — povsod z velikim veseljem sprejeli. V Gorici so na mah po tobakarnah vse številke razprodali. Prihajala so nova naročila, a žal, da so nam vsi izvodi pošli. Tudi z dežele se množe naročila, dokaz, kako potreben nam je bil lasten list. Tako je prav! Le čvrsto na delo! V vsako hišo naj pride „Goriška Straža“!

Seja načelstva S. L. S. — Vabijo se tem potom naši državni in deželni poslanci in izvoljeni člani načelstva S. L. S. k seji, ki se vrši v četrtek, dne 3. oktobra t. l. v posvetovalnici v Gosposki ulici št. 4 (iz dvorišča na levo) ob 10^{1/2}, dopoldne. Predmeti posvetovanja so važni. — V Gorici, dne 25. sept. 1918. Dr. Jos. Ličan, t. č. načelnik S. L. S.

Opozorjamo, da zahteva c. kr. namestništvo (odd. za obnovitev G.) pri prošnjah za podporo v svrhu nabave stanovanjske opreme natančen seznam vseh vojnih dogodkov zgubljenih stanovanjskih in kuhinjskih predmetov (inventar). To se lahko zgodi ali na hrbtu prošnje ali pa v posebni prilogi. Označiti je tudi treba vrednost predmetov po cenah, ki so bile v navadi v mirnem času. —

Te podpore pa dovoljuje izključno le c. kr. namestništvo v Gorici za vse zneske (in ne tudi c. kr. glavarstvo za manjše zneske).

Nevihto s strašnim nalivom smo imeli v Gorici v torek zvečer. Kamenje in opeka je kar frčala po tleh zlasti iz poškodovanih hiš. Bilo je prav nevarno hoditi po ulicah. V več krajih je strela udarila. Proti Ločniku je nebo zažarelo, ker je nastal požar. — Po vsakem nalivu se za tisoče kron pomnoži škoda na poškodovanih poslopih.

Ljudska prehrana na Gorškem.

Uradno se poroča, da se je 16. t. m., vršila v Gorici pod predsedstvom deželnega glavarja dr. Faiduttija seja deželnega gospodarskega sveta za Goriško in Gradiščansko, kateri je kot zastopnik namestništva prisostvoval dvorni svetnik Scarpa in kot odposlanec dunajske občine višji magistratni svetnik dr. Ehrenberg. Prisotni so bili tudi voditelji okrajnih gospodarskih svetov in prehranjevalski nadzornik za Primorsko. Na dnevnem redu je bilo predvsem vprašanje deželne aprovizacije.

Iz posameznih poročil je izhajalo, da so razmere ljudske prehrane v okrožjih, razdejanih po vojni, nezadovoljive, da pa je vsled posredovanja namestnika in deželnega glavarja pri osrednjih uradih pričakovati skorajšnjega zboljšanja teh razmer.

Deželni gospodarski svet se je nadalje bavil s vprašanjem naraščanja cen zaradi izvoza poljskih pridelkov iz dežele ter v zvezi s tem vprašanjem tudi z obdelovanjem zemljišč po tujih korporacijah. Deželni gospodarski svet je sklenil naprositi dunajsko občino, da bi z ozirom na razmere ljudske prehrane na Gorškem in Gradiščanskem zvišala količino pridelkov, ki naj bi ostali deželi, kakor je pripravljena, prepustiti deželi del pridelanih pridelkov v Fari, kjer je vzela v zakup več posestev.

Končno se je razpravljalo o vprašanju, kako bi se doseglo intenzivnejše obdelovanje zemljišč, in sklenilo, da dež. odbor vzame v zakup v deželi se nahajajoča zemljišča, ki so brez gospodarja, zlasti zemljišča Italijanov iz kraljestva, ter jih da obdelovati po deželnem poljedelskem uradu sporazumno s poljedelskimi korporacijami. — Mi le želimo, da bi večnim sejami in posvetovanjem vendar enkrat sledila dejanja, ker drugače bo naše ljudstvo kljub lepim besedam in obljubam stradalo in umiralo lakote.

In kako ne?

Doma so zamogli naši ljudje le malo polja obdelati, ker so nekateri prav pozno dobili dovoljenje za vrnitev, drugi niso imeli dovolj delavnih moči. Marsikdo je prav lepo obdelal polje, a ni imel dovolj semena za posejati. Če je pa kdo bil tako srečen, da je premagal vse te težkoče, je vendar žel prav malo. Vzrok so neprestane tatvine. Nekaterim bo ostala komaj tretjina tega, česar so se nadejali.

V teh obupnih razmerah našim ljudem ni preostajalo drugega, kakor si iskati živeža v sosednih deželah. Že se je odpiral boljši up, a pot zastavi ubogim ženicam z nahrbtniki strogi orožnik, ki jim vse pobere, kar so z velikimi žrtvami za stradajoče otroke nabrale ali v Italiji ali na Kranjskem. Sedaj so pa še to deželo zaprli. Sitnosti, ki so nastale pri potnih legitimacijah in najnovejše Pavlovo pismo do avstrijskih narodov, so pobrala ljudstvu vsako nado, da bi si zamoglo samo pomagati.

Skrajni čas je, da kompetentni činitelji odvrnejo pretečo nesrečo od dežele!

Razne novice.

Pravico do državne podpore po zakonu z dne 17. avgusta 1917, št. 376 drž. zak. imajo sicer po besedilu zakona le svojci tistih avstrijskih državljanov in državljanek, ki so bili vsled vojne siloma pridržani v sovražnem inozemstvu. Glede Amerike je pa c. kr. notranje ministrstvo odredilo, naj se ne daje državnih podpor — seveda le, če so vsi drugi zakoniti predpogoji podani — le svojcem tistih avstrijskih državljanov in državljanek, ki so pridržani v Združenih državah v Severni Ameriki ali v drugih sovražnih državah Amerike, s katerimi je avstrijsko-ogrsko monarhija v vojnem

stanju, temveč tudi svojcem tistih avstrijskih državljani in državljank, ki se vsled vojne ne morejo vrniti domov iz nevtralnih držav Amerike, s katerimi torej avstrijsko-ogrsko monarhija ni v vojnem stanju.

Odpri predaja zasebnih pisem. — Ker z vsakim dnem narašča število zaprto predanih navadnih in priporočenih cenzuri zavezanih zasebnih pisem, se občinstvo v lastnem interesu opozarja, da je take pošiljke treba predajati odpri. Zaprto predana zasebna pisma se namreč brez družega vrnejo odpošiljateljem.

Kadilci bodo baje morali oddati v Gorici svoje tobačne karte, in jih dobe zopet le proti legitimaciji. Hoče se okom priti zlorabi prejemanju tobaka na dveh ali več krajih. Za par kron tobaka, bo treba še krvavi pot potiti!

Potne legitimacije ni mogoče več dobiti brez izkazila o cepljenih kozah. Ubogo ljudstvo, ki ga po večini le nujna opravila silijo na pot, leta kar zbegeno od čnega urada do drugega in se pritožuje nad šikanami oblastnih. Prav pravi „Edinost“: „Ne le koz, ampak tudi pamet bi bilo treba marsikomu cepiti!“

Skrb za Ogre. — Pretekli teden so peljali iz Codroipe skozi Ljubljano vlak govedine, večinoma krav in nekaj bikov. Vsega skupaj je bilo 300 krasnih eksemplarov. In kaj mislite, kam so poslali to krasno živino, katero je avstrijsko vojaštvo nakupilo v zasadenem ozemlju? Tja, kjer je manjka, bode marsikdo rekel. Kaj še! Tja, kjer jo imajo že itak dovolj, v Budimpešto! In to je bil v kratkem že drugi slučaj. —

Živinoreja je uničena, le nekaj krav in koz je ljudstvo dobilo ali pa se mu je posrečilo utihotapiti. In tu slišimo, da se mimo nas prevaža cel vlak lepe živine v bogato Budimpešto. Več obzirnosti bi pa že pričakovali od gotovih krogov! —

Mast v ročnih granatah. V Gradec je prišel vagon z ročnimi granatami, ki je bil namenjen za Deutsch-Landsberg. Vagon je spremljal poseben spremljevalec. Bistrim očem oblasti so se pa zdele granate sumljive in so jih zaplenili. Preiskava je dognala, da niso imele granate smrtnih snovi, ampak največjo življensko moč — mast.

Obleke iz kopriv. Nemška vlada ima na razpolago več milijonov metrov blaga iz kopriv za zgornjo in spodnjo obleko, ki pride v promet v zadnjem četrtletju 1918 in v prvem polletju 1919. Zatrjuje se, da je tako blago dobro in prav po ceni. Za moško obleko se dobi lahko blago meter po 22 K 40 vin. — Pri nas v Avstriji se pa bije velik boj proti konfekciji blaga iz kopriv in sicer od strani industrijcev s papirnim blagom. Glavna skrb tem ljudem pa ni korist ljudstva, temveč dobiček.

Malo medu je bilo letos v avstrijskih severnih deželah kakor piše glasilo avstrijskih čebelarjev „Bienen-Vater“ v 9. številu. Že sredi junija so morali ponekod krmiti čebele, veliko rojev je gladu poginilo. Pri nas na Goriškem pa je bilo letos — hvala Bogu — prav dobro leto za med.

Praznih sodov se bo izvozilo večje število iz Ukrajine in sicer iz Borszova. Z ozirom na veliko potrebo sodov utegne tudi v Avstriji biti zanimanje za nakup takih sodov. Tozadevno se je obrniti neposredne na c. in kr. deželno mesto v Lvovu (k. u. k. Landesstelle in Lemberg).

Kilogram zlata, ki je stal v mirnem času 3300 K, stane v zasebnem prometu 20.700 K, srebro 537 K in platina 50.000 K. —

Dohodki avstrijskih državnih železnic so znašali meseca julija 1918 stodevetnajst milijonov 382.400 kron, t. j. 30.418.000 K več kakor lani.

Nova nemška šola v Pulju. — Istrski deželni šolski svet je na pritisk pristaniškega admirala vkrenil ustanovitev deželne mešane enorazredne nemške ljudske šole v Pulju, dasiravno obstojite že dve nemški šoli, državna in mornariška. „Hrvatski list“ objavlja utok proti temu sklepu, v katerem je bilo več nezakonitosti. Poudarja se ponemčevalni namen te šole, ker že obstoječe nemške šole obiskuje najmanj 75 odstotkov otrok nemškega pokolenja. V Istri nemščina sploh ni deželni jezik. — Tudi v Kanfanaru in Rovinju so se otvorile nemške šole. —

Lov na dezertarje po cerkvah. — Iz Splita poročajo, da se vrši po celi Dalmaciji lov na dezertarje, katerega izvršuje vojaštvo po cerkvah. Ko se konča maša, obkolijo cerkev in odpeljejo vsakega moškega, ki nima vojaških listin.

Gospodarske novice.

„Vzajemna aprovizacijska zadruga“ v Gorici naznanja svojim članom, da je pričela svoje

delovanje ta teden. Za sedaj se jim določijo mesečna karta tega, kar nam nudi deželna aprovizacija, a povzeti so že koraki, da si oskrbimo manjkajoče bodisi iz svojih sredstev, bodisi iz mestne aprovizacije. Potrebna naznanila se podajo pismenim potom.

Uboga Dalmacija. — Zaderski „Narodni list“ piše: Žitni zavod je objavil cene moki in drugih mlevskih proizvodov za l. 1918—19. Cene se razumejo po 100 kg čiste teže brez vreče in sicer za mokinje od postaje mlenja, a za vse druge proizvode od postaje sprejetja. Samo za Dalmacijo veljajo cene franko parnik Reka. Dalmacija mora pri 100 kg plačati žitno hrano za 14 K dražje, kar znaša letno najmanj 3.500.000 K. Tako postopajo centralne oblasti z jugoslovansko Dalmacijo!

Sladkor bo še enkrat dražji. — Z Dunaja poročajo, da se bo cena sladkorju najbrž malone podvojila ter bo stal kilogram sladkorja približno 3 K.

Kdaj bomo imeli pri nas takšne cene? V Beogradu velja 1 kg masti 4 K 50 vin., 1 kg bele moke 1 krono, 1 jajce 8 vin. V okolici se vidi na tisoče prašičev.

Izorno kavino letino je imela letos Brazilija. V Santos-u se je pridelalo nad 14 milijonov vreč kave in v Rio na 3 milijone. Vso to množino kave pa mislijo pokupiti Angleži in Amerikanci, da jo nam odtegnejo oziroma shranijo za mirne čase, ko bomo prisiljeni kupovati jo iz njihove zaloge po cenah, ki jim doneso bogatega dobička.

Mladega sadnega drevja bo letos po Goriškem jako pomanjkvalo. Staro drevje je vojska novečini vničila in zato bo treba skrbeti za nove nasade. Sadjarski odsek za obnovitev Goriške je imel meseca julija sejo, katere se je udeležil tudi sadjarski nadzornik in konzulent pri c. kr. ministertvu g. Löschnig. Sklenilo se je naprositi vlado, da dá obnovitvenemu oddelku več tisoč drevesc na razpolago, ki naj se zastoni ali po nizki ceni razdeli med goriške sadjarje. Tudi se napravijo v deželi drevesnice in uzorni sadovnjaki. V ta namen se vzame v Št. Petru več zemljišče v najem, kjer bi se ustanovila drevesnica za Vipavsko in Brda. Druga taka drevesnica naj bi se napravila na Tolminkem. Uzorne sadovnjake napravijo z vladno podporo posamezni posestniki. Razun tega bi se dajale za lepe, pravilne sadovnjake tudi nagrade, kakor so se dajale prejšnje čase za lepe vinograde. Katere vrste sadnega drevja naj bi se širilo po Goriškem, se še določi. V tem oziru je treba slišati še razna mnenja. Kdor ima glede vrst sadnega drevja že posebne izkušnje, naj sporoči to ravnatelj kmetijske šole v Gorici g. A. Štreklju, ki nabira podatke. S tem služi v blagor svojih sosedov. Dandanes si moramo pomagati eden drugemu, in če ne moremo v blagu, vsaj z dobrim svetom. Sicer bomo v listu o tem še pisali.

Zgodnje pomladansko zelje je v današnjih časih, ko nam skoro vsega primanjkuje, velikega pomena. Zato ga moramo čim več pridelati. V ta namen služijo posebno one vrste, ki se hitro razvijajo, zimo dobro prenašajo in ne gredo spomladaj prerade v seme. Priporočajo se posebno: ekspres, sv. Ivana, holandsko. Zelje je sejati v drugi polovici septembra, presaja pa se v dobro pognojeno zemljo in v bolj zavetne lege meseca oktobra in novembra. Spomladaj se prilije sadikam nekoliko gnojnice in koncem maja beremo že lahko kapusne glave. Sadike gornjih vrst se dobe tudi pri vrtnarju obnovitvenega oddelka g. Voigtländer v Gorici pri mestnem vrtu (nasproti Trgovskega doma) in v manjši množini na kmetijski šoli.

Poljski židje so pokupili v ogrski pokrajini Somogy ves vinski pridelke, kar je imelo za posledico, da je poskočila cena hl že nad 1500 K. — Kdo dela torej draginjo, kmet ali kapitalist?

Cene živil po gostilnah so kaj različne v raznih krajih naše monarhije. O visokih cenah se

ljudstvo pritožuje zlasti v Gradcu, v Trstu, v Ljubljani, na Dunaju in v Gorici. Izjemno ugodne cene so na Tirolskem. V Inomostu n. pr. je stala 31. avg. t. l. juha 30 v, gov. meso 3 K, pljučna pečena 3 K, špinača 60 v, močnata jed z omako 80 v. Posebno v Budimpešti so gostilničarji na slabem glasu. Dan za dnem se mora kdo zagovarjati pred sodiščem radi navijanja cen.

Vinski davek v finančnem odseku. — Dne 12. sept. se je v finančnem odseku na Dunaju razpravljalo o zvišanju vinskega davka. Odsek je sprejel povisek davka na vino 10 odstotkov od vrednosti, najmanj pa 18 K od hl. Davek na polvina se opusti. Davek na sadno vino, sploh vino, ki ni iz vinske trte, znaša 10 odstotkov vrednosti, najmanj pa 3 K od hl. — To vladno predlogo so posebno pobijali in zavračali slovenski poslanci: Jarc, Roškar, Brenčič in Hladnik. Vladna predloga je bila v odseku sprejeta proti glasovom slov. poslancev.

Lepe razmere. Nemški listi prinašajo ta-le zanimiv slučaj, ki čudno razsvetljuje vojaške in aprovizacijske razmere. V Celovcu je imel dež. gospodarski svet sejo. Pred dež. palačo se je zbralo mnogo občinstva, ki je med drugim ogorčeno protestiralo proti centrali za mleko v Celovcu. Za to centralo so oprostili vojaške službe — čujte! — nič več in nič manj kakor 1200 ljudi, ki pa vsi skupaj naberejo na dan komaj 1100 litrov mleka, tako da pride komaj 1 L na vsakega komisarja. Pri nas pa na Goriškem iščeš zastoni človeka za najnujnejšo opravilo! — Oprostive so pri nas tako redke in gredo tako počasi, da izgubljajo ljudje že vsako nado v obnovev Goriške!

V uporabi državnih gozdov zlasti v Galiciji so se vršili veliki neredi na škodo države. Gre za mnogo milijonov škode! Odsek za obnovitev je sklenil ustanoviti poseben preiskovalen odsek, ki naj preišče stvar o prodaji lesa iz državnih in zakladnih gozdov.

Izdaja konsorcij „Goriške Straže“. Odgovorni urednik: Josip Vimpošek. Tiska „Narodna Tiskarna“ v Gorici.

Čebelni vosek, satine in med kupuje po najvišji dnevni ceni
JERNEJ KOPAČ, Ljubljana
— CELOVŠKA CESTA 90. —

Lepo stanovanje
odda se 2-3 osebam (najrajši materi in odrasli hčeri, ki piše) pod ugodnimi pogoji. Če je edna teh oseb uporabna v pisarni (pis. stroj!) se da stanovanje (če treba popolnoma opravljeno) zastoni in vrh tega še dobro plačo. Več izve se v uradnih urah v odvet. pisarni nad pošto (Vrtna ul. št. 47, L.)

Na prodaj so
zemeljišča
v Gorici blizu mesta
in v Ločniku.
Proda se po ena parcela. Več se izve pri uprav. „Gor. Straže“.

Na prodaj so 3 lepe krave.
— v Gorici —
Izve se v trgovini, Stolna ulica št. 4.

Trgovina:
JUSTINA MOHORIČ
Gledališka ulica 16
(via Teatro). — Gorica.
Se priporoča slav. občinstvu.
Prodaja raznih stvari.

FRANC BATJEL
Gorica, Stolna ulica 2-4.
Trgovina in mehanična delavnica, nova in stara, moška in ženska dvokolesa s pnevmatik, šivalni, pisalni in kmetijski stroji, gramofoni vage, ključavnice, električne žepne svetilke, baterije itd.
K^o pujejo se vsako vrstni stroji.

ANTON PERTOT,
trgovina s pisarniškimi potrebščinami
V GORICI,
VIA MUNICIPIO.
Zaloga šolskih knjig, pisank in vseh šolskih potrebščin. Velika izbira razglednic porušene Gorice in drugih krajev. Kartonažna trgovina, knjigovoznica itd.

Goriška zveza

gospodarskih zadrug in društev, reg. zadruga z om. zavezo naznanja,

DA JE PRESELILA SVOJE URADE V GORICO, VIA TEATRO ŠT. 20. I. NADSTROPJE.

Vlagatelji in dolžniki pridruženih posojilnic, ki vsled vojske še niso mogla obnoviti svojega delovanja, zamorejo se v svojih zadevah obrniti na zvezo.

Podružnica ljubljanske kreditne banke v Gorici
Vrtna ulica 24.

Obreduje vloge na knjižice po 4% brez odbitka rentnega davka. Vloge v tekočem in žiro-računu po dogovoru. Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje vseh vrst. Prodaja srečk razredne loterije.

Eskontira menice, devize, kupone, izžreb. vrednostne papirje itd. Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta. Daje predujme na vrednostne papirje in izvršuje vsakovrstna borzna naročila.

Financiranje dobav za obnovitev Goriške.